

# Néhány megjegyzés a választottbíróági ítéletek érvénytelenítésének kérdéséhez a svájci jogban

A tanulmány a választottbíróági kikötések gyakori központja, Svájc joga szerint vizsgálja az ítéletek érvénytelenségének kérdését. Kitér az egyes érvénytelenségi okokra, és az egyes eljárásjogi kérdésekre, mint az illetékesség, a keresetindítási határidő. Emellett a tanulmány a az esetjogból hoz példákat, köztük magyar érintettségű konkrét esetet is vizsgál.

## **Tárgyszavak:**

*Svájc, választottbíróóság, érvénytelenség, esetjog, közrend*

This study examines the issue of the invalidity of arbitral awards under Swiss law, which is a frequent venue for arbitration clauses. It discusses the various grounds for invalidity and procedural issues such as jurisdiction and the time limit for bringing an action. In addition, the study provides examples from case law, including a specific case involving Hungary.

## **Keywords:**

*Switzerland, arbitration, invalidity, case law, public policy.*

*Tóth Ádám Tanár Urat 1997 – elsőéves egyetemista korom – óta ismerem, amikor az ELTE ÁJK-n tartott római jogi előadásaira járhattam. A későbbiekben szemináriumvezetőm volt polgári perrendtartásból, majd az egyetem elvégzését követően számos szakmai ügyben működhattunk együtt, egyebek mellett számos esetben publikálhattam a Közjegyzők Közlönye hasábjain.*

*Ádám közjegyzői, MOKK elnöki tevékenysége mellett a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara mellett szervezett Állandó Választottbíróóság választottbírói ajánlási*

*listáján mint választottbíró szerepel. Tudományos tevékenysége során foglalkozott a svájci választottbíróvási joggal is [Tóth Ádám, A nemzetközi választottbíráskodás szabályozása Svájcban (Átmeneti szabályok). Friss hírek a nemzetközi kereskedelmi jog világából. 7 (1991) 7 – 11. o.], e tanulmányát jelen írásunkban meg is hivatkozom. E rövid tanulmánnyal kívánok Ádámnak jó egészséget és további, alkotómunkával teli éveket. Ad multos annos!*

Svájc közkedvelt helyszíne a nemzetközi választottbíróvási eljárásoknak, mely számos történeti, jogtörténeti okkal is magyarázható.<sup>1</sup> A svájci nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodás és a svájci nemzetközi magánjog igen intenzív kapcsolatát az is jelzi, hogy az erre vonatkozó alapvető szabályok azonos törvényben, az 1987. december 18-án elfogadott, a svájci nemzetközi magánjogról szóló szövetségi törvényben (*Bundesgesetz über das internationale Privatrecht vom 18. Dezember, 1987*, a továbbiakban: IPRG) lelhetőek fel. A nemzetközi kereskedelmi választottbíráskodásról szóló szabályok az IPRG tizenkettedik fejezetében olvashatóak. (A belföldi választottbíráskodásra vonatkozó szabályokat a svájci ZPO tartalmazza.)

Utalva a francia Yves Derains a közrend és a választottbíróvási eljárás során alkalmazandó jog összefüggéseit tárgyaló munkájára, lényeges kiemelni, hogy a nemzetközi kereskedelmi gyakorlatban az egyes kollíziós problémák a választottbíróvási eljárás lefolytatásakor is felmerülhetnek, így a nemzetközi magánjog szabályai a választottbíróvási eljárásokban is igen lényeges szerephez juthatnak.<sup>2</sup> Lényeges hangsúlyozni, hogy az IPRG jelenlegi formája egy mintegy tízéves folyamat eredményeként jött létre, több tervezet és számos módosító javaslat áttekintését követően.<sup>3</sup> Az IPRG 1989. január 1-jén lépett hatályba.

A svájci választottbíróvási törvény alapvetően nem az UNCITRAL Minta-törvényen alapul, de lényeges kiemelni, hogy az IPRG 12. fejezetének szabályai és a Mintatörvény között számos hasonlóság van, olykor lényegében egyező

- 1 A svájci választottbíróvási jogról magyar nyelven összefoglalóan lásd: *Tóth Ádám*, A nemzetközi választottbíráskodás szabályozása Svájcban (Átmeneti szabályok). Friss hírek a nemzetközi kereskedelmi jog világából. 1991. 7. sz. 7–11. o.; A svájci magánjog fejlődéséhez lásd: *Sándor István*, A svájci kereskedelmi jog kodifikációjának története. Acta Facultatis Politico-Iuridicae Universitatis Scientiarum Budapestinensis De Rolando Eötvös Nominatae. 1995. 35. sz. 83–97. o.; *Hamza Gábor*, Entstehung und Entwicklung der modernen Privatrechtsordnungen und die römischrechtliche Tradition. Budapest, 2009. 236–256. o.
- 2 Lásd: *Yves Derains*, Public Policy and the Law Applicable to the Dispute in International Arbitration. In: Comparative Arbitration Practice and Public Policy in Arbitration. ICCA Congress Series, No. 3. New York, 1986. 227–256. o.
- 3 Ehhez részletesen lásd: *Adam Samuel*, A Critical Look at the Reform of Swiss Arbitration Law. Arbitration International, 1991. 7. sz. 27–56. o.; *Marc Blessing*, Introduction to Arbitration – Swiss and International Perspectives. Basel, Helbing & Lichtenhahn Verlag AG, 1999. 170–180. o. [továbbiakban: *Blessing*, Introduction]

szabályokról is lehet beszélni.<sup>4</sup> Ezzel kapcsolatban az IPRG 190. cikkelyére kell utalnunk, amely a választottbírósági ítélet érvénytelenítésére vonatkozó szabályokat tartalmazza.

Az IPRG 190. cikkelye szerint a választottbírósági ítélet a kihirdetésével jogerős és végleges. A választottbírósági ítélet érvénytelenítésére abban az esetben kerülhet sor:

- ha az egyesbíró kiválasztása avagy a választottbírósági testület összeállítása nem az irányadó szabályok szerint történt;
- amennyiben a választottbíróság joghatóságát helytelenül állapította meg vagy tagadta meg;
- ha a választottbíróság döntése a kereseti kérelemben foglaltakon túlment, illetve elmulasztott dönteni olyan kérdésekben, melyek a kereseti kérelemben szerepeltek;
- ha a felek egyenlő bánásmódjának elve, avagy a felek meghallgatásának elve sérült;
- amennyiben az ítélet a közrenddel (a német és a francia szövegben: *ordre public*, az olasz szövegben: *ordine pubblico*) összeférhetetlen.

Lényeges, hogy a választottbíróság közbenső döntéseinek érvénytelenítését csak a fent idézett *a)* és *b)* pont esetében lehet kérelmezni. A 191. cikkely értelmében a külföldi választottbírósági ítélet érvénytelenítésére a Svájci Szövetségi Bíróság (*Schweizerische Bundesgericht*) az illetékes. Az érvénytelenítési kereset előterjesztésére 30 nap áll rendelkezésére az ítélet közlésétől számítva.

A választottbírósági ítéletek *Revision*-jával és kapcsolatban egy magyar vonatkozással is bíró, döntés is rendelkezésre áll a svájci joggyakorlatban. A svájci Legfelsőbb Bíróság – francia nyelven – a 4A\_53/2017. sz. ügyben 2017. október 17-én hozott lényeges döntést. Az ügy lényege a következők szerint foglalható össze.<sup>5</sup>

A svájci Legfelső Bíróság előtt Horvátország kezdeményezett választottbírósági ítélet érvénytelenítésére, illetve, másodlagos kereseti kérelemként *Revision* elrendelésére irányuló eljárást. A választottbírósági eljárásban Horvátország ellenfele

4 Lásd: *Urs Feller - Marcel Frey - and Bernhard C Lauterburg*, Arbitration Procedures and Practice in Switzerland: Overview.

[https://content.next.westlaw.com/Document/I46606fdd1c9011e38578f7ccc38dcbee/View/FullText.html?contextData=\(sc.Default\)&transitionType=Default&firstPage=true&bhcp=1](https://content.next.westlaw.com/Document/I46606fdd1c9011e38578f7ccc38dcbee/View/FullText.html?contextData=(sc.Default)&transitionType=Default&firstPage=true&bhcp=1) (letöltve 2025.04.03. napján)

5 A 4A\_53/2017. sz. ügygel összefüggésben lásd: *Frank Spoorenberg – Daniel Franchini*, Supreme Court rules on waiver of challenge. [http://www.internationallawoffice.com/Newsletters/Arbitration-ADR/Switzerland/Tavernier-Tschanz/Supreme-Court-rules-on-waiver-of-challenge?utm\\_source=ILO+Newsletter&utm\\_medium=email&utm\\_content=Newsletter+2017-11-30&utm\\_campaign=Arbitration+%26+ADR+Newsletter](http://www.internationallawoffice.com/Newsletters/Arbitration-ADR/Switzerland/Tavernier-Tschanz/Supreme-Court-rules-on-waiver-of-challenge?utm_source=ILO+Newsletter&utm_medium=email&utm_content=Newsletter+2017-11-30&utm_campaign=Arbitration+%26+ADR+Newsletter) (letöltve 2025.05.06. napján); *Nathalie Voser – Calvo-Sotelo Cremades*, Swiss Supreme Court declares Croatia's petition inadmissible for setting aside and revision of award in alleged bribery case. [https://www.swlegal.ch/getdoc/e08ab393-4f4d-4591-8805-108565e39e34/2017\\_Nathalie-Voser\\_Anne-Carole-Cremades\\_Swiss-Sup.aspx](https://www.swlegal.ch/getdoc/e08ab393-4f4d-4591-8805-108565e39e34/2017_Nathalie-Voser_Anne-Carole-Cremades_Swiss-Sup.aspx) (letöltve 2017.12.01. napján)

a MOL Nyrt. volt, és Horvátország kereseti kérelme a választottbírószági eljárásban a Horvátország, a MOL és az INA közötti Szindikátusi Szerződés 2003. évi módosításának érvénytelenítése volt. A választottbírószági eljárásban Horvátország akként érvelt, hogy a MOL úgy szerzett irányításra lehetőséget adó jogokat az INA-ban, hogy megvesztegette Horvátország egykori miniszterelnökét. A választottbírószág azonban úgy döntött, hogy Horvátország a feltételezett vesztegetést nem tudta bizonyítani, és elutasította Horvátország kereseti kérelmeit.

Ezen ítélet ellen nyújtott be kérelmet Horvátország a Legfelső Bíróság előtt, melyben azt kérelmezte, hogy a Legfelsőbb Bíróság vagy érvénytelenítse a választottbírószág ítéletét, vagy a felülvizsgálatot (*Revision*) tegye lehetővé. Érvelésük szerint csak az ítélet meghozatala után jutott Horvátország tudomására az, hogy az általa jelölt választottbíró elmulasztotta a feleket tájékoztatni egy lehetséges érdekkonfliktusról. Ezenfelül Horvátország utalt arra, hogy az ügy előadásához fűződő joga sérült az eljárás során, illetve hivatkozott az eljárásjogi közrend sérelmére is.

Az ügyben a lényegi eldöntendő kérdés az volt, hogy az ügy egyáltalán befogadható-e, foglalkozhat-e azzal a Legfelsőbb Bíróság. A MOL álláspontja szerint ugyanis az ügy a felek között létrejött választottbírószági klauzúrára tekintettel nem befogadható. A kérdéses választottbírószági klauzula az alábbiak szerint rendelkezik:

*„Awards rendered in any arbitration hereunder shall be final and conclusive and judgment thereon may be entered into any court having jurisdiction for enforcement thereof. There shall be no appeal to any court from awards rendered into any court from awards rendered hereunder.”*

A klauzula második mondata érdekes az ügy szempontjából, hiszen a kérelem befogadásánál azt kellett megvizsgálni, hogy miként kell azt értelmezni, hogy a felek a bírósághoz fordulás jogáról, a fellebbezésről az ítélet vonatkozásában lemondanak.

A Legfelső Bíróság álláspontja szerint a hivatkozott klauzula egyértelmű és érvényes joglemondást tartalmaz abban a tekintetben, hogy a felek a választottbírószág bármely ítéletét rendes állami bíróság előtt támadják meg.

A Legfelső Bíróság vizsgálta azt is, hogy a fellebbezés (*appeal, recours*) kifejezést a jelen kontextusban miként kell értelmezni. A Legfelső Bíróság szerint a fellebbezést ebben az értelemben a lehető legtágabb módon kell értelmezni elsődlegesen az alábbi érvek miatt. A választottbírószági eljárásra az UNCITRAL választottbírószági szabályokat kellett alkalmazni, melyek nem tartalmaznak semmilyen fellebbezési lehetőséget egy fellebbviteli bíróság előtt. Ezenfelül, sem a *lex arbitri*-ként alkalmazandó svájci jog, sem a *lex causae*-ként szóba jöhető horvát jog, sem a magyar jog nem tartalmaz arra nézve jogi lehetőséget, hogy

a felek az ügy érdemében hozott választottbíróági ítélettel szemben fellebbezést terjesszenek elő.

Ebből kifolyólag a szerződés megkötésekor jogi képviselővel eljáró feleknek semmilyen indoka nem lehetett arra nézve, hogy egy olyan jogról (fellebbezési jog) mondjanak le a választottbíróági eljárásban, amely jog az irányadó jogrendszerekben nem is létezik. Ezért a fellebbezés szó, és a klauzulában szereplő fordulat helyes értelmezése a felek vélhető akaratát is figyelembe véve az, hogy a felek a klauzula megfogalmazásával és elfogadásával szükségszerűen a svájci jog által kínált jogorvoslati lehetőségről, az érvénytelenítési eljárásról (és ekként a *Revision*-ről) mondtak le, hiszen a fenti logika alapján csak egy ilyen tartalmú rendelkezésnek lehetett értelme.

Az IPRG és a svájci ZPO rendszerében is fontos érvénytelenítési ok lehet az, ha az érvénytelenítést kérő fél bizonyítja, hogy az ügy előadásához fűződő joga sérült, azaz nem hallgatták meg a felet megfelelő módon. A svájci Legfelső Bíróságnak a 4P.88/2006. (2006. július 10.) ítéletében is ezzel a kérdéssel kellett foglalkoznia.<sup>6</sup>

A jogvita egy bolgár síterep tulajdonlása miatt alakult ki a bolgár privatizációs ügynökség és egy befektető között. A privatizációs ügynökség szerint a befektető a terület megszerzését követően a szerződés által tartalmazott ún. *Information Memorandum*-ban szereplő beruházási-fejlesztési kötelezettségének nem tett eleget. Az egyedüli választottbíróból álló választottbíróság a privatizációs ügynökség álláspontját fogadta el és a befektetőt a szerződésben szereplő 700.000 USD összegű kötbér megfizetésére kötelezte. A befektető az ítélet érvénytelenítését kérte, és azzal érvelt a Legfelső Bíróság előtt, hogy a választottbíró elmulasztott bizonyítást felvenni a privatizációs ügynökség *culpa in contrahendo*-jának megvizsgálása tárgyában és nem kérte, hogy az eljárás anyagaihoz a teljes *Information Memorandum* csatolásra kerüljön, mivel az eljárásban rendelkezésre álló anyag nem volt teljeskörű.

A Legfelső Bíróság – egyebek mellett – azzal utasította el az érvénytelenítés iránti keresetet, hogy nem elfogadható az, hogy a befektető szerint az eljárásban rendelkezésre álló *Information Memorandum* nem teljeskörű, ugyanakkor ő maga a teljes anyag csatolását elmulasztotta megtenni. Ezzel a Legfelső Bíróság lényegében akként foglal állást, hogy a befektető eljárása a *contra factum proprium* elvébe ütközik.

Nagyon fontos szempontokat rögzít a Legfelső Bíróság 2013. július 26-án kelt döntése az 5A 68/2013. és 5A 69/2013. sz. ügyekben.<sup>7</sup> A Legfelső Bíróság ezen

6 A 4P.88/2006 (2006. július 10.) sz. határozat teljes szövegét lásd: [http://www.polyreg.ch/bgeunpub/Jahr\\_2006/Entscheide\\_4P\\_2006/4P.88\\_2006.html](http://www.polyreg.ch/bgeunpub/Jahr_2006/Entscheide_4P_2006/4P.88_2006.html) (letöltve 2017.10.30. napján)

7 Az 5A 68/2013 és 5A 69/2013. sz. ügyek teljes szövegét lásd.: [http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice\\_display&id=1565&opac\\_view=2](http://newyorkconvention1958.org/index.php?lvl=notice_display&id=1565&opac_view=2) (letöltve 2025.06.30. napján)

utóbbi döntéseiben kimondta azt, hogy egy külföldi választottbírói ítélet elismerése és végrehajtása azon az alapon nem utasítható vissza, hogy az *ICC Court* – az *International Chamber of Commerce*-nek (ICC) egyebek mellett a kizárási eljárások elbírálására hivatott irányító testülete – nem adta meg indokait annak, hogy egy választottbíró kizárását miért utasította el. Az ügy tényei az alábbiak szerint foglalhatók össze. A felek a választottbírói eljárásukat az ICC 1998. évi Eljárási Szabályzata alapján folytatták le, amely a 7. cikkely (4) bekezdésében kimondja, hogy az *ICC Court* a választottbírók kiválasztása, megerősítése, kizárása vagy helyettesítése esetében a döntéseik indokait nem kell közölniük:

*„The decisions of the Court as to the appointment, confirmation, challenge or replacement of an arbitrator shall be final and the reasons for such decisions shall not be communicated.”<sup>8</sup>*

A választottbírói ügyet az alperesek nyerték meg és végre kívánták hajtani az ítéletet. Az ellenfél, az érvénytelenítési eljárás felperese azzal érvelt, hogy az ügy előadásához való joga sérült az ügy kapcsán, illetve az a tény, hogy az *ICC Court* szerint elmaradt az indokolás, sérti a svájci közrendet.

A Legfelső Bíróság az érvénytelenítési keresetet elutasította, többek között azzal érvelve, hogy a közrendbe ütközés alapján csak akkor lehet egy ítélet elismerését és végrehajtását megtagadni, ha a svájci közrend alapvető elvei sérülnek. Megítélésünk szerint az ítéletnek igen sokatmondó megállapítása az, hogy amikor a felek – így az érvénytelenítési kereset felperese – magukat a választottbírói eljárásnak alávetették, annak előnyeivel és hátrányaival is tisztában kellett lenniük. A Legfelső Bíróság szerint a jóhiszeműség elvével ellentétes az, hogy az érvénytelenítést kezdeményező fél a választottbírói ítéletét egy olyan szabály alkalmazása (az indokolás mellőzése) miatt kezdeményezi, amely szabály a mindkét fél által előzetesen, konszenzusos alapon kikötött választottbírói eljárási szabályzatban kifejezetten szerepel, és amely szabályzatnak a felek önállóan alávetették magukat, ezzel egyértelműen ki is jelölve a jogvita elbírálásának főbb határait, csomópontjait.

Az IPRG fent idézett, a törvényben egymástól eltérő helyeken olvasható részeit a közrend vonatkozásában szoros összefüggésben állnak egymással abban az esetben, amikor a közrendnek a választottbírói eljárásban betöltött szerepét vizsgáljuk. Habár az IPRG 190. cikkelye a közrendbe ütközést a választottbírói ítélet érvénytelenítése kapcsán említi, és a New York-i Egyezmény V. cikkely második bekezdésének b) pontja a választottbírói ítélet elismerése és végrehajtása kapcsán említi meg a közrendet, a közrend fogalma – miként arra Karl-Heinz Böckstiegel is rámutat – a választottbírói eljárásban jóval korábban kezdődik, hiszen például a felek magánautonómiájának korlátja az, hogy

8 Az ICC 1998. évi választottbírói szabályzatát lásd különösen: [https://www.trans-lex.org/750200/\\_icc-arbitration-rules-1998/](https://www.trans-lex.org/750200/_icc-arbitration-rules-1998/) (letöltve 2025.06.30. napján)

mely ügyeket bírálhat el választottbíróóság, és ilyen módon a választottbíróósági vitarendezés lehetőségének hiánya (*lack of arbitrability*) igen gyakran a közrendi klauzula részét is képezheti.<sup>9</sup> (A közrend – és annak a nemzetközi magánjogban ismert jelentéstartalmának – figyelembe vétele a választottbíróósági eljárás során azért kiemelkedő jelentőségű, mert ennek elmulasztása igen jó érvet szolgáltathat arra, hogy az ítélet érdemi része kerüljön anyagi jogi közrendbe ütközésre hivatkozással érvénytelenítésre.)

Az IPRG 17. cikkelye a negatív közrendi záradékot tartalmazza, hiszen megtiltja egy külföldi jog alkalmazását abban az esetben, amennyiben az olyan eredményre vezetne, amely ellentétben áll a svájci közrenddel. A joggyakorlatban kialakult álláspont szerint ez egy kivételesen alkalmazható rendelkezés, amely abban az esetben lehet releváns, ha a jog és igazság olyan mérvű megsértése áll fenn, mely ellentétben áll a jogról alkotott svájci felfogással. Így például az IPRG 17. cikkelyében szereplő negatív közrendi klauzula nem képezheti akadályát a szaud-arábiai jog alkalmazásának, mely jog a kamat kiszabását tiltja.<sup>10</sup>

Igen lényeges rámutatni arra – miként teszi ezt Francesco Tezzini –, hogy míg az IPRG 17. cikkelye a svájci közrend (*schweizerische Ordre public*) fogalmát alkalmazza, addig az IPRG 190. cikkelyében, a választottbíróósági ítéletek érvénytelenítése során már „csupán” a közrend fogalmát olvassuk, anélkül, hogy Svájcra történő utalás szerepelne.<sup>11</sup> Ennek az IPRG 190. cikkelye második bekezdése e) pontjának értelmezése során lesz kiemelkedő jelentősége.

Az IPRG 18. és 19. cikkelye ezzel szemben egyfajta pozitív közrendi záradéknak tekinthető, hiszen itt alapvetően éppen egy közrendi érdek követeli meg egy adott jog alkalmazását, szemben az IPRG 17. cikkelye által szabályozott kizáró közrendi klauzulával. Ez a svájci gyakorlatban különös szerephez jut egy adott állam kógenesen érvényesülő jogi normáinak alkalmazása esetén. Svájc esetében mindez igen eklatáns módon jelentkezik olyan ügyekben, ahol esetlegesen az Európai Unió jogát lenne szükséges alkalmazni.

A Svájci Szövetségi Bíróság (Legfelső Bíróság) egy híressé vált, 1992. április 28-i döntésében, a *Gamma SA vs. Sigma SA* ügyben fontos szempontokat fogalmazott meg. Ebben az ügyben a felek szerződésük jogául a belga jogot kötötték ki, azzal, hogy ez magában foglalta a belga jog részét képező, európai közösségi antitröszt-jogot is. A Szövetségi Bíróság megállapította azt, hogy egy választottbíróósági ítélet vonatkozásában az Európai Közösség (Európai Unió) közrendjének megsértése lenne, ha a választottbíróósági ítélet a Római Szerződés (Szer-

9 Lásd *Karl-Heinz Böckstiegel*, Public Policy as a Limit to Arbitration and its Enforcement. IBA Journal of Dispute Resolution. Special Issue, 2008. The New York Convention – 50 years. 123 skk.

10 Lásd: *F. Vischer*, IPRG Kommentar. Zürich, 1993. Art. 17, N. 1, 7.

11 Lásd: *Francesco Tezzini*, The Challenge of Arbitral Awards for Breach of Public Policy according to Art. 190 para. 2 lit e) of the Swiss Private International Law. In: Three Essays on International Commercial Arbitration. Lugano, 2003. 127. o. [továbbiakban: *Trezzini*, The Challenge]

ződés az Európai Közösség létrehozásáról) akkori 85., jelenlegi 81. cikkelyével inkonzisztens lenne.<sup>12</sup> Ennek megfelelően a választottbíráknak kötelezettségük az, hogy az előttük elfekvő megállapodásokat a közösségi jog szempontjából is megvizsgálják, annak érdekében, hogy elkerüljék a közösségi joggal össze nem férő döntések meghozatalát.<sup>13</sup>

Az ebben az ügyben kialakított álláspontot a Szövetségi Bíróság tovább árnyalta egy 1998. november 13-án meghozott döntésében (DFT 13.11.1998.). Az ügy tényei szerint a felek egy licencia-szerződést (*licensing agreement*) kötöttek, melyre a svájci jogot kötötték ki, de a szerződés alapján az egyes teljesítéseket az Európai Közösség (Európai Unió) területén kívánták véghez vinni. A választottbírói eljárás során egyik fél sem hivatkozott az uniós versenyjog – a Római Szerződés (Szerződés az Európai Közösség létrehozásáról) 81. cikkelye – esetleges megsértésére, a választottbírák pedig maguktól nem vizsgálták meg az ügyet ezen aspektusból.

A Szövetségi Bíróság szerint a választottbíráknak kötelezettségük a szerződést a Római Szerződés (Szerződés az Európai Közösség létrehozásáról) 81. cikkelye szempontjából is megvizsgálni – akkor is, ha a felek a svájci jogot kötötték ki – abban az esetben, ha legalább valamelyik fél hivatkozott a bírósági vagy választottbírói eljárásban a szerződés érvénytelenségére.<sup>14</sup> Ezen felfogás szerint amennyiben a választottbírák nem így járnak el, akkor a döntés az IPRG 190. cikkely második bekezdésének *b*) pontja alapján lenne érvényteleníthető, mely szerint a választottbírói joghatóságát helytelenül állapította meg vagy tagadta meg. Külön sajátossága ennek a döntésnek, hogy ezt az igen markáns álláspontot egy nem EU-tagállam legfelső bírói fóruma alakította ki.

Az IPRG fent hivatkozott 17. és 18. cikkelyének értelmezése merült fel a Legfelső Bíróság 2001. március 28-i döntésében is. Itt a kérdés az volt, hogy egy, a svájci jogot kikötő szerződés, amely külföldi kötelező szabályokat – az ENSZ-nek a volt Jugoszlávia területére vonatkozó fegyver-embargó határozatát – sérti, ellentétes lehet-e a svájci OR 20. cikkelyével, mely a jóerkölcsről szól.<sup>15</sup> A döntés ellentétesnek ítéli a szerződést a jóerkölcs fogalmával, de semmiképpen sem az ENSZ határozat közvetlen alkalmazása, hanem a közrend megsértésén keresztül.

12 Figyelemmel arra, hogy a *Gamma SA vs. Sigma SA* ügyben hozott döntés időpontjában (1992. április 28.) a dokumentum elnevezése még Római Szerződés volt, így e jogeset kontextusában ezen megnevezést használjuk.

13 Lásd: DFT 118. II. 193. A döntéssel kapcsolatban lásd: *Trezzini*, *The Challenge*. 135–136. o.; Lásd továbbá: *Blessing*, *Introduction*. 247–248. o.

14 Lásd: DFT 13.11.1998., mellyel kapcsolatban lásd: *Trezzini*, *The Challenge*. 138. o.; *Trezzini* kiemeli, hogy egyes szerzők szerint a választottbíráknak akkor is figyelembe kell venniük ebben az esetben a Római Szerződés 81. cikkelyét, ha egyik fél sem hivatkozott az ügy versenyjogi vonatkozásaira. Lásd továbbá: *Blessing*, *Introduction* 247–248. o.

15 A svájci OR 20. cikkelyének első bekezdése a szerződések jóerkölcsbe ütközését az alábbiak szerint határozza meg: „*Ein Vertrag, der einen unmöglichen oder widerrechtlichen Inhalt hat oder gegen die guten Sitten verstösst, ist nichtig.*”

Mint látható, ebben a határozatban voltaképpen az IPRG 17 – 19 cikkelyeinek és a 190. cikkely második bekezdése e) pontjának együttes alkalmazására kerül sor.

A nemzetközi választottbíráskodás svájci szabályai tekintetében különös kiemelés érdemel az IPRG 192. cikkelye, mely az alábbi rendelkezést tartalmazza:

*Hat keine der Parteien ihren Wohnsitz, ihren gewöhnlichen Aufenthalt oder ihren Sitz in der Schweiz, so können sie durch eine Erklärung in der Schiedsvereinbarung oder in einer späteren Übereinkunft Rechtsmittel gegen Schiedsentscheide vollständig oder teilweise ausschliessen; auf eine Revision gemäss Artikel 190a Absatz 1 Buchstabe b kann nicht verzichtet werden. Die Übereinkunft bedarf der Form gemäss Artikel 178 Absatz 1.<sup>1</sup>*

*Haben die Parteien eine Anfechtung der Entscheide vollständig ausgeschlossen und sollen die Entscheide in der Schweiz vollstreckt werden, so gilt das New Yorker Übereinkommen vom 10. Juni 1958 über die Anerkennung und Vollstreckung ausländischer Schiedssprüche sinngemäss.*

A fenti rendelkezés értelmében, amennyiben a választottbírószági eljárásban részt vevő felek egyikének sincs Svájcban a székhelye, telephelye vagy szokásos tartózkodási helye, akkor vagy a választottbírószági megállapodásban vagy egyéb írásos megállapodásban szereplő kifejezett állítással lemondhatnak arról, hogy az ítélet ellen érvénytelenítést terjesztenek elő, avagy azt csak az IPRG-ben meghatározott egy vagy több okra szűkítik, azaz nem teszik teljes mértékben – az IPRG által meghatározott módon – lehetségessé.